

הַלְבוֹת קְדוּשַׁת הַחֹדֶשׁ פָּרָק ג

א. עֲדִים שָׂרְאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ אִם הָיָה בִּינְיָהֶם וּבֵין מְקוֹם שֵׁשׁ בּוֹ בֵּית דִּין מִהֲלֹךְ לַיְלָה וְיוֹם אוֹ פָּחוֹת, הוֹלְכִין וּמַעֲדִידִין; וְאִם הָיָה בִּינְיָהֶן יֵתֵר עַל כֵּן, לֹא יֵלְכוּ, שָׂאִין עֲדוּתָן אַחֵר יוֹם שְׁלוֹשִׁים מוֹעֵלֶת, שֶׁכֶּכֶר נִתְעַבֵּר הַחֹדֶשׁ.

ב. עֲדִים שָׂרְאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הָרִי אֵלּוּ הוֹלְכִין לְבֵית דִּין לְהַעֲדֹ, וְאִפְּלוּ הָיָה שֶׁבֶת: שֶׁנֶּאֱמַר "אֲשֶׁר-תִּקְרְאוּ אֹתָם, בְּמוֹעֲדָם" (ויקרא כג, ד); וְכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר מוֹעֵד, דּוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת. לְפִיכָךְ אֵין מִחֻלְלִין אֶלָּא עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן וְעַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׁרִי בִּלְבָד, מִפְּנֵי תִקְנַת הַמוֹעֲדוֹת; וּבְזִמָּן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, מִחֻלְלִין עַל כָּלֵן, מִפְּנֵי קִרְבָּן מוֹסֵף שֶׁבְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁהוּא דּוּחָה אֶת הַשֶּׁבֶת.

ג. כָּשֶׁם שֶׁמִּחֻלְלִין הָעֲדִים שָׂרְאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ אֶת הַשֶּׁבֶת כֵּן מִחֻלְלִין עִמָּהֶן הָעֲדִים שֶׁמִּזְמִין אוֹתָן בְּבֵית דִּין, אִם לֹא הָיוּ בֵּית דִּין מְבִירִין אֶת הָרֹאִין; וְאִפְּלוּ הָיָה זֶה שֶׁמוֹדִיעַ אוֹתָן לְבֵית דִּין עַד אַחֵר הָרִי זֶה הוֹלֵךְ עִמָּהֶן וּמִחֻלָּל מִסָּפֵק, שֶׁמָּא יִמָּצֵא אַחֵר וַיִּצְטָרֵף עִמּוֹ.

ד. הָיָה הָעֵד שָׂרָאָה אֶת הַחֹדֶשׁ בְּלֵיל הַשֶּׁבֶת חוֹלָה מְרַכִּיבִין אוֹתוֹ עַל הַחֲמוּר, וְאִפְּלוּ בְּמִטָּה. וְאִם יֵשׁ לָהּן אוֹרֵב בְּדֶרֶךְ, לוֹקְחִין הָעֲדִים בִּידָן כְּלֵי זִין; וְאִם הִיָּתָה דֶּרֶךְ רַחוּקָה, לוֹקְחִים בִּידָם מְזוֹנוֹת. וְאִפְּלוּ רֹאוּהוּ גְדוֹל וְנִרְאָה לְכָל לֹא יֹאמְרוּ כָּשֶׁם שָׂרְאִינָהוּ אֲנַחְנוּ כֵּן רֹאוּהוּ אַחֲרִים, וְאֵין אָנוּ צְרִיכִין לְחַלֵּל אֶת הַשֶּׁבֶת; אֶלָּא כָּל שִׁירָאָה הַחֹדֶשׁ, וַיְהִיָּה רֹאוֹי לְהַעֲדֹ וַיְהִיָּה בֵּינוּ וּבֵין הַמְּקוֹם שֶׁקְּבוּעַ בּוֹ בֵּית דִּין לַיְלָה וְיוֹם אוֹ פָּחוֹת, מִצְוָה עָלָיו לְחַלֵּל אֶת הַשֶּׁבֶת, וְלֵילָךְ וּלְהַעֲדֹ.

ה. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ מְקַבְּלִין עֲדוֹת הַחֹדֶשׁ, כָּל יוֹם שְׁלוֹשִׁים; פַּעַם אַחַת נִשְׁתָּהוּ הָעֲדִים מִלְּבֹא עַד בֵּין הָעֲרָבִים, וְנִתְקַלְקְלוּ בַּמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדְעוּ מַה יַּעֲשׂוּ אִם יַעֲשׂוּ עוֹלָה שְׁלִבִּין הָעֲרָבִים, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ הָעֲדִים, וְאִי אִפְשָׁר שִׁיקְרִיבוּ מוֹסֵף הַיּוֹם, אַחֵר תָּמִיד שְׁלִבִּין הָעֲרָבִים. עֲמָדוֹ בֵּית דִּין, וְהִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְקַבְּלִים עֲדוֹת הַחֹדֶשׁ אֶלָּא עַד הַמִּנְחָה, כְּדֵי שִׁיְהֵא שָׁהוּת בַּיּוֹם לְהַקְרִיב מוֹסָפִין וְתָמִיד שְׁלִבִּין הָעֲרָבִים, וְנִסְכֵּיהֶם.

ו. וְאִם הִגִּיעַ מִנְחָה, וְלֹא בָּאוּ עֲדִים עוֹשִׂין תָּמִיד שְׁלִבִּין הָעֲרָבִים; וְאִם בָּאוּ עֲדִים מִן הַמִּנְחָה וּמַעֲלָה נוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ, וּלְמַחֵר קֹדֶשׁ, וּמִקְרִיבִין מוֹסֵף לְמַחֵר, לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ אַחֵר מִנְחָה. מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וּבֵית דִּינּוֹ שִׁיְהִיוּ מְקַבְּלִין עֲדוֹת הַחֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם כָּלּוּ, וְאִפְּלוּ בָּאוּ עֲדִים יוֹם שְׁלוֹשִׁים בְּסוֹף הַיּוֹם סָמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה, מְקַבְּלִין עֲדוּתָן וּמְקַדְּשִׁין יוֹם שְׁלוֹשִׁים בִּלְבָד.

ז. כְּשֶׁמַּעֲבִירִין בֵּית דִּין אֶת הַחֹדֶשׁ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָּאוּ עֲדִים כָּל יוֹם שְׁלוֹשִׁים, הָיוּ עוֹלִין לְמְקוֹם מוֹכֵן, וְעוֹשִׂין בּוֹ סְעוּדָה בַּיּוֹם אַחֵד וּשְׁלוֹשִׁים שֶׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאֵין עוֹלִין לְשֵׁם בְּלִילָה אֶלָּא בְּנִשְׁפָּה קֹדֶם עֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֵין עוֹלִין לְסְעוּדָה זֹו פָּחוֹת מִעֲשָׂרָה; וְאֵין עוֹלִין לָהּ אֶלָּא בַּפֶּת דָּגָן וְקִטְנִית, וְאוֹכְלִין בַּעַת הַסְּעוּדָה. וְזֹו הִיא סְעוּדַת מִצְוָה שֶׁלְעֵבֹר הַחֹדֶשׁ הָאִמּוּרָה בְּכָל מְקוֹם.

ח. בְּרֹאשׁוֹנָה כְּשֶׁהָיוּ בֵּית דִּין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ, הָיוּ מְשִׁיאִין

משואות בראשי ההרים כדי שיִדְעוּ הַרְחֻקִּים; מִשְׁקַלְקֻלוֹ הַכּוֹתִים שֶׁהָיוּ מְשִׂאִין מְשׂוֹאוֹת כְּדִי לְהַטְעוֹת הָעָם, הַתְּקִינוּ שִׁיהוּ שְׁלוּחִים יוֹצְאִין וּמוֹדִיעִין לְרַבִּים. וּשְׁלוּחִים אֵלּוּ אֵינָן מַחֲלִלִין אֶת יוֹם טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁבֶת שָׂאִין מַחֲלִלִין אֶת הַשֶּׁבֶת לְקִימוֹ, אֲלֵא לְקַדְּשׁוֹ בְּלִבָּד.

ז. עַל שֶׁשָּׂה חֲדָשִׁים הָיוּ שְׁלוּחִים יוֹצְאִין: עַל נִסָּן, מִפְּנֵי הַפֶּסַח. וְעַל אָב, מִפְּנֵי הַתְּעֻנִּית. וְעַל אֱלוּל, מִפְּנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּדִי שִׁישְׁבּוּ מִצָּפִין בְּיוֹם שְׁלוֹשִׁים לְאֱלוּל אִם נוֹדַע לָהֶם שֶׁקִּדְּשׁוּ בֵּית דִּין יוֹם שְׁלוֹשִׁים, נוֹהֲגִים אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ בְּלִבָּד; וְאִם לֹא נוֹדַע לָהֶם, נוֹהֲגִים יוֹם שְׁלוֹשִׁים קֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד וּשְׁלוֹשִׁים קֹדֶשׁ, עַד שִׁיבּוֹאוּ לָהֶם שְׁלוּחֵי תִּשְׁרִי. וְעַל תִּשְׁרִי, מִפְּנֵי תַקְנַת הַמוֹעֲדוֹת. וְעַל כֶּסֶּלוֹ, מִפְּנֵי חֲנֻכָּה. וְעַל אֲדָר, מִפְּנֵי הַפּוּרִים. וּבְזִמָּן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם יוֹצְאִין עַל אֵיר, מִפְּנֵי פֶסַח קָטָן.

י. שְׁלוּחֵי נִסָּן וּשְׁלוּחֵי תִּשְׁרִי אֵין יוֹצְאִין אֲלֵא בְּיוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אַחֵר שֶׁתַּעֲלֶה הַשֶּׁמֶשׁ, עַד שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי בֵּית דִּין, מִקְדָּשׁ; וְאִם קִדְּשׁוּ בֵּית דִּין בְּסוֹף יוֹם תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ, וְשִׁמְעוּ מִפִּי בֵּית דִּין, מִקְדָּשׁ יוֹצְאִין מִבְּעֶרֶב. וּשְׁלוּחֵי שְׂאָר הַשָּׁשָׁה חֲדָשִׁים יֵשׁ לָהֶם לְצֵאת מִבְּעֶרֶב אַחֵר שֶׁנִּרְאָה הִירָח, אִף עַל פִּי שְׂעִדִּין לֹא קִדְּשׁוּ בֵּית דִּין אֶת הַחֹדֶשׁ: הוֹאִיל וְנִרְאָה הַחֹדֶשׁ, יֵצְאוּ, שֶׁהָרִי לְמַחֵר, בּוֹדָאֵי מִקְדָּשִׁין אוֹתוֹ בֵּית דִּין.

יא. כָּל מְקוֹם שֶׁהָיוּ הַשְּׁלוּחִין מְגִיעִין, הָיוּ עוֹשִׂין אֶת הַמוֹעֲדוֹת יוֹם טוֹב אֶחָד, כְּכַתוּב בַּתּוֹרָה; וּמְקוֹמוֹת הַרְחֻקִּים שָׂאִין הַשְּׁלוּחִים מְגִיעִין אֲלֵיהֶם, הָיוּ עוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים מִפְּנֵי הַסֶּפֶק, לְפִי שְׂאִינָם יוֹדְעִים יוֹם שֶׁקִּבְּעוּ בּוֹ בֵּית דִּין רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִי זֶה יוֹם הוּא.

יב. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁהָיוּ מְגִיעִין אֲלֵיהֶן שְׁלוּחֵי נִסָּן, וְלֹא הָיוּ מְגִיעִין אֲלֵיהֶן שְׁלוּחֵי תִּשְׁרִי; וּמִן הַדִּין הִזָּה שִׁיעֲשׂוּ פֶסַח יוֹם טוֹב אֶחָד, שֶׁהָרִי הִגִּיעוּ לָהֶן שְׁלוּחִין וַיִּדְּעוּ בְּאִיזָה יוֹם נִקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וַיַּעֲשׂוּ יוֹם טוֹב שְׁלֹחַ הַסִּכּוֹת שְׁנֵי יָמִים, שֶׁהָרִי לֹא הִגִּיעוּ אֲלֵיהֶן הַשְּׁלוּחִין. וְכֵדִי שֶׁלֹּא לַחֲלֹק בְּמוֹעֲדוֹת, הַתְּקִינוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל מְקוֹם שָׂאִין שְׁלוּחֵי תִּשְׁרִי מְגִיעִין לוֹ, עוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים, אִפְּלוּ יוֹם טוֹב שְׁלֹשָׁתָּה.

יג. וְכִמָּה בֵּין שְׁלוּחֵי נִסָּן לְשְׁלוּחֵי תִּשְׁרִי, שְׁנֵי יָמִים שֶׁשְׁלוּחֵי תִּשְׁרִי אֵינָן מְהַלְכִין בְּאֶחָד בְּתִשְׁרִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְלֹא בְּעֶשְׂרִי בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם הַכַּפּוּרִים.

יד. אֵין הַשְּׁלוּחִין צָרִיכִין לְהִיוֹתָן שְׁנַיִם, אֲלֵא אִפְּלוּ אֶחָד נֶאֱמָן; וְלֹא שְׁלִיחַ בְּלִבָּד, אֲלֵא אִפְּלוּ תַּגָּר מִשְׁאָר הָעָם שֶׁבָּא לְדַרְכּוֹ וְאָמַר אֲנִי שִׁמְעָתִי מִפִּי בֵּית דִּין שֶׁקִּדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ בְּיוֹם פְּלוֹנִי נֶאֱמָן, וּמִתְקַנֵּין אֶת הַמוֹעֲדוֹת עַל פִּיו: שֶׁדָּבָר זֶה דָּבָר הָעֲשׂוּי לְהַגְלוֹת הוּא, וְעַד אֶחָד כִּשֶּׁר נֶאֱמָן עָלָיו.

טו. בֵּית דִּין שִׁישְׁבּוּ כָּל יוֹם שְׁלוֹשִׁים וְלֹא בָּאוּ עֲדִים, וְהַשְּׁפִימוּ בְּנִשְׁף וְעִבְרוּ אֶת הַחֹדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּפָרֶק זֶה, וְאַחֵר אֲרַבְּעָה אוֹ חֲמֵשָׁה יָמִים בָּאוּ עֲדִים רְחוּקִים וְהַעֲידוּ שֶׁרָאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ בְּזִמָּנוֹ שֶׁהוּא לַיִל שְׁלוֹשִׁים, וְאִפְּלוּ בָּאוּ בְּסוֹף הַחֹדֶשׁ מֵאִימִין עָלִיהֶן אִיוֹם גָּדוֹל וּמִטְרִיפִים אוֹתָם בְּשִׂאֲלוֹת, וּמִטְרִיחִין עָלֵיהֶן בְּבִדְיוֹת וּמִדְּקָדְקִין בְּעִדּוֹתָן, וּמִשְׁתַּדְּלִין בֵּית דִּין שֶׁלֹּא יִקְדְּשׁוּ חֹדֶשׁ זֶה, הוֹאִיל וַיֵּצֵא שְׁמוֹ מִעֶבֶר.

טז. ואם עמדו העדים בעדותן ונמצאת מכונת, והרי העדים אנשים ידועים ונבונים, ונחקרה העדות פראוי מקדשין אותו, וחוזרין ומונין לאותו החדש מיום שלושים, הואיל ונראה הירח בלילו.

יז. ואם הצרכו בית דין להניח חדש זה מעבר, פשהיה קדם שיבואו אלו העדים מניחין; וזה הוא שאמרו, מעברין את החדש לצרך. ויש מן החכמים הגדולים מי שחולק בדבר זה ואומר, לעולם אין מעברין את החדש לצרך הואיל ובאו עדים, מקדשין ואין מאימין עליהן.

יח. יראה לי, שאין מחלקת החכמים בדבר זה אלא בשאר החדשים, חוץ מניסן ותשרי, או בעדי ניסן ותשרי שבאו אחר שעברו הרגלים, שכבר נעשה מה שנעשה, ועבר זמן הקרבנות וזמן המועדות; אבל אם באו העדים בניסן ותשרי קדם חצי החדש, מקבלין עדותן, ואין מאימין עליהן כלל, שאין מאימין על עדים שהעידו על החדש שראוהו בזמנו כדי לעברו.

יט. אבל מאימין על עדים שנתקלקלה עדותן, והרי הדבר נוטה שלא תתקיים העדות ויתעבר החדש מאימין עליהן כדי שתתקיים העדות, ויתקדש בזמנו; וכן אם באו עדים להזים את העדים שראוהו בזמנו, קדם שיקדשוהו בית דין הרי אלו מאימין על המזימין עד שלא תתקיים ההזמה, ויתקדש החדש בזמנו.